

Õiguskantsler

Prefekt Kristian Jaani
Politsei- ja Piirivalveamet
Põhja prefektuur
pohja@politsei.ee

Teie 26.11.02013 nr 2.1-4/152749-4

Meie 10.02.2014 nr 7-4/131149/1400629

**Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks
Ohjeldusmeetmete kasutamise õiguspärasus ja dokumenteerimine**

Lugupeetud härra prefekt

Minu poole pöördus avaldustega [ ] (edaspidi avaldaja), kes väitis, et Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri korrakaitsebüroo arestimajas (edaspidi arestimaja) rikuti tema õigusi.

Olles tutvunud avaldaja pöördumiste, Teie seisukohtade, asjakohaste õigusnormide ning kohtupraktikaga, leian:

1. Ehkki avaldaja suhtes esialgselt käeraudade kasutamine oli asjaoludest tulenevalt põhjendatud, oli avaldaja seitsme tunni vältel käeraudadega kambriks oleva voodi külge ohjeldamine õigusvastane. Mul jäi üles tugev kahtlus, et avaldaja üle ei olnud järelevalve küllaldane ning piisaval määral ei hinnatud sedavõrd intensiivse meetme rakendamise jätkuvat põhjendatust.

2. Arestimaja peab edaspidi põhjalikumalt dokumenteerima ohjeldusmeetmete kasutamist kinni peetava isiku suhtes. Kajastatud peab olema mh see, miks ohjeldusmeetmet rakendati, meetme rakendamise kestvus, tervishoiutöötaja hinnang ohjeldatud isiku tervisele (nii pikemaajalise meetme rakendamise ajal kui ka peale meetme kohaldamise lõppu). Pikemaajalise ohjeldusmeetme kohaldamise juures peab protokollist nähtuma ohjeldusmeetme jätkuva kohaldamise põhjused ning isiku üle tehtud kontroll koos tulemustega.

3. Avaldajale ohjeldamise ajal WC kasutamise tagamise ning hommikusöögi võimaldamise küsimuses ei saa ma sündmustest möödunud pika aja ning väidete vastukäivuse tõttu seisukohta võtta.

Loetletud järelduste pinnalt teen Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuurile soovitusi muuta ohjeldusmeetmete kasutamise dokumenteerimise praktikat ning lähtuda käesolevas kirjas toodud kriteeriumitest.

Järgnevalt selgitan Teile oma seisukohti lähemalt.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

1. Asjaolud ja menetluse käik

1.1 Avaldaja pöördumise sisu

1. Avaldaja väitis oma 08.08.2013 pöördumises, et 2013. aasta veebruaris viibis ta arestimajas, kus soovis 20.02.2013 saada arstiabi, mida talle soovitud viisil ei osutatud. Seepeale olevat avaldaja proovinud sooritada enesetappu, mis aga lõppes arestimaja ametnike sekkumisega. Avaldaja väitis, et peale enesetapukatset ei antud talle taaskord adekvaatset arstiabi, vaid ta paigutati nn kartserikambrisse, kus puudus igasugune sisustus.

2. Avaldaja kinnitas oma pöördumises, et ametnikud peksid teda kõnealuses kambris ning solvasid verbaalselt. Peale kirjeldatud sündmusi paigutati avaldaja järgmisesse kambrisse ja kinnitati seal käeraudadega voodi külge. Avaldaja viibis käeraudadega voodi külge kinnitatuna pikemat aega (avaldaja ei täpsusta oma kaebuses konkreetset ajavahemikku) ning talle ei võimaldatud ohjeldusmeetmete rakendamise ajal WC kasutamist ja 21.02.2013 hommikusööki.

3. Kokkuvõtvalt leidis avaldaja, et arestimaja ametnikud rikkusid tema põhiõigusi. Oma õiguste kaitseks on avaldaja pöördunud kaebustega Politsei- ja Piirivalveametisse¹ kui ka kriminaalmenetluse alustamiseks Põhja Ringkonnaprokuratuuri. Prokuratuur avaldaja kaebuste pinnalt kriminaalmenetlust ei alustanud.²

4. 19.09.2013 ja 06.11.2013 registreeriti Õiguskantsleri Kantseleis avaldaja täiendavad kaebused, mis olid 08.08.2013 esitatuga samasisulised.

5. Avaldaja esitatud kaebuste kontrollimiseks koostas ma Teile 12.09.2013 teabe nõudmise³ ning 07.11.2013 täiendava teabe nõudmise⁴.

1.2 Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri seisukoht

6. Teie vastusest⁵ minu teabe nõudmisele nähtub, et avaldaja toimetati 20.02.2013 kell 15:30 arestimajja. Arestikambris nr 24 kattis avaldaja kinni kambris oleva videokaamera ning tagus pidevalt vastu ust, häirides sellega arestimaja öörahu. Selgitate, et ametnike kambrisse sisenemisel nähtus, et avaldaja on sidunud endale kaela ümber voodilinast rebitud nõõri ja hoidis käes kirjutusvahendit, millega ähvardas endal silma välja torgata.

7. Rahunemiseks paigutati avaldaja 21.02.2013 kell 01:30 paiku kambrisse nr 3⁶, kus aga avaldaja jätkas lõhkumist. Kinnitate, et kuna avaldaja oli ohtlik iseendale, ei allunud politseiametnike korraldustele ning rikkus süstemaatiliselt arestimaja sisekorraeeskirjas sätestatud nõudeid, siis otsustasid arestimaja ametnikud viia avaldaja 21.02.2013 kell 02:00 edasi kambrisse nr 13 ning kohaldada avaldaja suhtes ohjeldusmeetmeid.

8. Märkite oma vastuses, et avaldaja suhtes 21.02.2013 kasutati füüsilist jõudu proportsionaalselt ja vajalikul määral selleks, et võtta isikult ära enesevigastamiseks sobivaid esemeid (kirjutusvahend) ja avaldaja agressiivse käitumise tõttu tema eralduskambrisse paigutamiseks ning käeraudu, kuna isik oli ohtlik iseendale.

¹ 07.03.2013 Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektile ja 04.06.2013 Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorile.

² Riigiprokuratuuri 29.05.2013 kaebuse rahuldamata jätmise määrus nr 13210000023.

³ Õiguskantsleri 12.09.2013 kiri nr 7-4/131149/1303936.

⁴ Õiguskantsleri 07.11.2013 kiri nr 7-4/131149/1304737.

⁵ Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri 08.10.2013 kiri nr 2.1-4/152749-2.

⁶ Tegemist on arestimaja eralduskambriga, kus puudub mööbel ja hügieeninurk.

9. Teie vastusest minu teabe nõudmisele nähtub, et avaldaja viibis kokku arestimajas 20.02.2013 kella 15:30 kuni järgmise päeva (21.02.2013) kella 10:40, mil avaldaja viidi üle Tallinna Vanglasse.

10. Avaldaja suhtes ohjeldusmeetmete kohaldamise kohta selgitate, et ametnikud lähtusid vangistusseaduse (VangS) §-dest 69 ja 70. Ohjeldusmeetmete kohaldamine lõpetati peale vahetu ohu äralangemist ning nende kasutamise kohta koostasid arestimaja ametnikud ettekanded.

11. Kinnitate, et avaldaja üle toimus pidev järelevalve videokaamerate vahendusel ning lisaks vesteldi regulaarselt avaldajaga ohjeldusmeetmete rakendamise ajal läbi kambriukse toiduluugi. Kontrolle teostas arestimaja korrapidaja, kuid selle tulemusi ja sagedust kirjalikult ei talletatud. Samuti kontrollis avaldajat arestimajas viibimise ajal velsker.

12. Märkite, et avaldaja suhtes ohjeldusmeetmete kohaldamise ajal käis arestimaja korrapidaja korduvalt kambri, kus avaldaja viibis ning viis talle pudeliga joogivett ja pakkus ka WC kasutamise võimalust, mida avaldaja ei soovinud.

13. Arestimajja saabumisel teostati avaldaja esmane tervisekontroll ning selle põhjal pidas arestimaja velsker vajalikuks manustada avaldajale ravimeid. Lisaks esmasele tervisekontrollile osutati avaldajale arstiabi veel kolmel korral: 20.02.2013 kell 20:00; 21.02.2013 kell 01.00 ja 21.02.2013 kell 02:00.

14. Teie vastusest⁷ minu täiendavale teabe nõudmisele nähtub, et videosalvestis on säilinud ainult avaldaja viibimisest kambri nr 13. Kambris nr 24 kattis avaldaja kaamera kinni ning kambri nr 3 kaamera salvestist säilinud ei ole.

15. Täpsustate, et käeraudu kasutati avaldaja suhtes 21.02.2013 kell 01:50–08:45 arestimaja kambri nr 13, et ära hoida vigastuste tekitamine avaldajale endale (vanemkonstaabel M.N. 12.11.2013 ettekanne). Arestimaja ametnikud ei koostanud avaldaja suhtes füüsilise jõu ja käeraudade kasutamise kohta eraldi protokoll. Meetmete kasutamine dokumenteeriti ametnike ettekannetes.

16. Teie vastusest minu täiendavale teabe nõudmisele selgub ka, et avaldaja läbivaatuse kohta 21.02.2013 hommikul puuduvad dokumenteeritud andmed. Kinnitate, et reeglina käib arestimajast vanglasse lahkuvate vahistatute juures enne saatmise algust arestimaja tervishoiutöötaja, kes kontrollib arestimajas hoiulevõetud tablette, ravikaarti jms. Arestimaja tervishoiutöötaja vestlust vahistatud isikuga ei kanta ravikaardile. Lisate, et Tallinna Vanglasse vastuvõtmisel läbivad kõik sinna saabunud isikud tervisekontrolli, mille viivad läbi vangla meditsiinitöötajad ja mille tulemused fikseeritakse kinnipeeturegistris.

17. Avaldaja toitlustamise kohta märkite, et arestimajas jagatakse kinnipeetutele hommikusööki vastavalt arestimaja päevakavale kell 07.00–07.30. Kambris nr 13 viibinud avaldajale telliti ja tagati hommikusöök, mida pakuti kambri toiduluugi kaudu. Korrapidaja ettekande kohaselt ei soovinud avaldaja seda ning keeldus hommikusöögist, olles endiselt agressiivne ning ka ohtlik iseendale (vanemkonstaabel M.N. 12.11.2013 ettekanne). Kella 08.45 paiku oli avaldaja rahunenud ning ta toimetati tagasi kambri nr 24, tegemaks ettevalmistusi Tallinna Vanglasse üleviimiseks (asjade kokkukorjamine jmt).

---

⁷ Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuuri 26.11.2013 kiri nr 2.1-4/152749-4.

2. Õiguskantsleri seisukoht

18. Käesoleval juhul oli vaja leida vastus küsimusele, kas avaldaja suhtes ohjeldusmeetmete kohaldamine oli õiguspärane. Teiseks peatun avaldaja väidetel, et talle ei tagatud 21.02.2013 hommikusööki ning ohjeldusmeetmete rakendamise ajal WC kasutamise võimalust.

2.1 Ohjeldusmeetmete kohaldamise õiguspärasus

2.1.1 Ohjeldusmeetmete kohaldamise põhiseaduslik taust

19. Eelvangistuse täideviimiseks rakendatakse erinevaid meetmeid isiku kinnipidamisasutuses hoidmiseks (nt füüsilised takistused ja järelevalvesüsteemid). Kinnipidamisasutuses korra säilitamiseks on seadusandja lubanud asjaomastel ametnikel kasutada ka erinevaid sunnimeetmeid (füüsiline jõud, ohjeldusmeetmed, erivahendid jms).⁸

20. Samas on äärmiselt oluline, et eelvangistuse ja ka vanglakaristuse täideviimisel rakendatavad meetmed (sh eriti jõu ja ohjeldusmeetmete kasutamine) oleksid seaduslikud, arestimaja julgeolekut ohustava tegevusega proportsionaalsed ning ei rikuks Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 18 lõikes 1 sätestatud õigust saada koheldud viisil, mis ei kujuta endast piinamist, julma või väärikust alandavat kohtlemist või karistamist (kokkuvõtlikult – meede ei kujuta endast isiku väärkohtlemist).

21. PS § 18 lõikes 1 sätestatud õigusi kaitseb samuti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EIÕK) artikkel 3, mille kohaselt ei või kedagi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.

22. Õigus mitte olla piinatud, julmalt ega inimväärikust alandavalt koheldud ning karistatud on üks põhilisemaid vabadusõigusi ning toob avalikule võimule kaasa esiteks negatiivse kohustuse hoiduda igasugustest sammudest, mis võiks olla käsitletavad piinamise, julmuse või alandamisena, ning teiseks positiivse kohustuse astuda samme selleks, et hoida ära igasugused võimalikud piinamisjuhtumid, või kui need on ilmnunud, siis rakendada kõik meetmed toimunu väljaselgitamiseks ning süüdlaste karistamiseks.⁹ EIÕK artiklis 3 sätestatud põhiõiguste riiveks ei näe konventsioon ette ühtegi erandit, mis lubaks selles sätestatud õiguste piiramist. Seega on tegemist absoluutse iseloomuga õigusega.¹⁰

23. Erinevalt valdavast enamikust teistest põhiõigustest piirdub PS § 18 lõikes 1 ja EIÕK artiklis 3 sisalduvate põhiõiguste rikkumise kontroll vaid tõdemusega, kas analüüsitav avaliku võimu poolt isiku suhtes rakendatav kohtlemisviis ületab teatava kriitilise piiri. Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on EIÕK artikli 3 osas sedastanud, et väärkohtlemine peab konventsiooni artikkel 3 toimealasse kuulumiseks olema vähemalt teatud minimaalse raskusastmega. Minimaalse raskusastme hindamine sõltub kõigist juhtumi asjaoludest nagu vastava kohtlemise kestvus, selle mõju füüsilisele või vaimsele seisundile, mõnedel juhtudel ka

⁸ Riigikohus on tõdenud vangla kontekstis: „[---] julgeoleku tagamine vanglas on vältimatult vajalik selleks, et kindlustada vangistuse täideviimise eesmärgi saavutamine (VangS § 6 lõige 1). Vangla administratsiooni kaalutlusõiguse piirid vanglas julgeoleku tagamise meetmete kohaldamisel sätestab VangS § 66 lõige 1, mis näeb ette, et kinnipeetavate järelevalve korraldatakse viisil, mis tagab vangistusseaduse ja vangla sisekorraeeskirjade täitmise ja üldise julgeoleku vanglas.“ RKHKo 25.09.2006, nr 3-3-1-49-06, p 11.

⁹ R. Maruste. Kommentaarid §-le 18. – Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn 2012, § 18 komm 6.

¹⁰ M. Hion. Piinamise, väärkohtlemise ja karistamise keelamine. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu 2003, lk 47.

ohvri soost, vanusest ja tervises seisundist.¹¹ Raskusastme hindamine on fakti ja asjaolude küsimus. Iga üksikut juhtu tuleb siiski alati hinnata eraldi ning isiku, tingimuste ja asjaolude kogumis, seejuures kaasaegsete väärtus- ja elutingimuste ning arusaamiste kontekstis.¹²

24. Konkreetselt käeraudade kasutamine riivab eeskätt PS §-s 20 sätestatud õigust isikupuutumatusse. Riive seisneb isikuvabaduse (eelkõige füüsilises) piiramises, kuna takistatakse isiku liikumisvõimalusi, ning ta on sunnitud olema ja liikuma kindlas kehaasendis.

25. PS § 3 lõike 1 lause 1 kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. PS § 14 järgi on õiguste ja vabaduste tagamine seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohalike omavalitsuste ülesanne. PS § 11 lause 1 sätestab, et õigusi ja vabadusi tohib piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Lause 2 lisab, et piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratatavate õiguste ja vabaduste olemust.

26. Kõikvõimalike riigi poolt rakendavate meetmete puhul on tähtis meele pidada ka PS §-st 11 tulenevat proportsionaalsuse põhimõtet. Riigikohus on rõhutanud: „Õigusriigis kehtiva proportsionaalsuse printsiibi kohaselt peavad rakendatavad abinõud vastama soovitatavale eesmärgile.“¹³ Proportsionaalsuse põhimõtte, ehk ülemäärasuse keeld seob kogu riigivõimu. See on üks õigusriigi keskne põhimõtte ja selle aluseks on idee, et riik tohib isiku vabadussfääri üldistes huvides piirata üksnes niivõrd, kuivõrd see on möödapääsmatu.¹⁴

27. Arestimajas eelvangistuse täideviimise kontekstis tähendab proportsionaalsuse põhimõtte järgimine ka seda, et igal üksikjuhul seadusele tuginevad ja rakendatavad meetmed on vastavuses soovitava eesmärgiga ning arestimaja julgeoleku tagamisel ei rakendataks avaliku võimu poolt sunnimeetmeid enam, kui need on tõepoolest kujunenud olukorras vajalikud. Sõnapaar „seadusele tuginevad“ tähendab seejuures ka asjaolu, et iga meetme rakendamine peab olema kaetud vastava õigusliku alusega (PS § 3 lõike 1). Kui on tegemist isiku põhiõigusi tugevasti piirava meetmega, peavad selle rakendamise eeldused olema seaduses toodud ja meetme konkreetne rakendamine rajanema seaduses sätestatud alustel.

28. Eelneva kokkuvõtteks märgin, et ohjeldusmeetme kohaldamise õiguspärasuse tagab vastava õigusliku aluse olemasolu ning meetme rakendamisel proportsionaalsuse põhimõtte järgimine.

2.1.2 Ohjeldusmeetmete kohaldamise õiguslik alus

29. Teie vastusest minu teabe nõudmistele nähtub, et avaldaja suhtes kasutati arestimajas nii füüsilist jõudu kui ka käeraudu. Arestimaja ametnike M.N ja M.V ettekannetest nähtub, et avaldaja suhtes võeti käeraud kasutusele tema paigutamisel kambrist nr 3 kambrisse nr 13 ja viimatinimetatud kambris viibimise ajal (ca 7 tunni jooksul, mil avaldaja oli aheldatud voodi külge). Mõõnan, et Teie antud seisukohtades ning ametnike ettekannetes on kambris nr 3 avaldaja suhtes ohjeldusmeetmete rakendamise küsimuses mõningane ebakõla. Nagu öeldud, nähtub ametnike ettekannetest, et ohjeldusmeetmet kohaldati avaldaja suhtes alates tema ümberpaigutamisest kambrist nr 3 kambrisse nr 13. Teie 26.11.2013 vastust minu täiendavale teabe nõudmisele saab tõlgendada selliselt, et ohjeldusmeetmet kasutati avaldaja suhtes vaid kambris nr 13. Lähtun järgnevalt ametnike ettekannetes sisalduvast infost, et avaldaja suhtes

¹¹ Euroopa Inimõiguste Kohtu 30.06.2008 otsus asjas nr 22978/05, Gäfgen vs. Saksamaa, p 88.

¹² R. Maruste. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse. Tallinn 2004, lk 337.

¹³ RKPJKo 30.09.1998, nr 3-4-1-6-98, p III.

¹⁴ M. Ernits. Kommentaarid §-le 11. – Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn 2012, § 11 komm 3.

kasutati käeraudu alates kambrist nr 3 ümberpaigutamisest kambrisse nr 13 ja ca 7 tunni jooksul kambris nr 13.

30. Selgitasite, et kõnealuste meetmete kohaldamine toimus VangS §-dest 69 ja 70 juhindudes. Meetmete kohaldamise põhjuseks oli avaldaja agressiivne käitumine, mis väljendus peamiselt ohus temale endale (ähvardas enesevigastamisega), kuid ka selles, et ta lõhkus arestimaja inventari ning ei allunud ametnike korraldustele.

31. VangS § 69 lg 1 sätestab, et täiendavaid julgeolekuabinõusid kohaldatakse kinni peetavale, kes süstemaatiliselt rikub vangistusseaduse või vangla sisekorraeeskirja nõudeid, kahjustab oma tervist või on suitsiidi- või põgenemiskalduvustega, samuti kinni peetavale, kes on ohtlik teistele isikutele või vangla julgeolekule. Täiendavaid julgeolekuabinõusid võib kohaldada ka raske õiguserikkumise ärahoidmiseks.

32. Sama paragrahvi lõike 2 punkt 5 lubab täiendava julgeolekuabinõuna kasutada ohjeldusmeetmeid.

33. VangS § 70¹ lg 1 p1 kohaselt on vangla erivahendiks ohjeldusmeetmena kasutatavad käe- ja jalarauad, sidumisvahendid, rahustussärk, -tool ja -voodi.

34. Mõlemad viidatud sätted asuvad vangistusseaduse teises peatükis ning VangS § 156 lõike 4 kohaselt on eelvangistuse ja aresti täideviimisel arestimaja juhil, kinnipidamistingimusi tagaval politseiametnikul ning arestimaja koosseisulisel teenistujal vangistusseaduse 1.–5. peatükis sätestatud vastavad vangla direktori ning vanglaametniku õigused ja kohustused.

35. Viidatud normidest tulenevalt on võimalik ka arestimajas vangistusseaduse alusel kinni peetava isiku suhtes ohjeldusmeetmete rakendamine täiendava julgeoleku abinõuna. Kuna füüsilist jõudu kasutati avaldaja suhtes peamiselt ohjeldusmeetme (käeraudade) kohaldamiseks, siis ma seda eraldiseisva meetmena ei analüüsi. Märgin, et alternatiivina ei saa kinni peetava isiku suhtes käeraudade kasutamise õigusliku alusena välistada politsei ja piirivalve seaduse regulatsioonist lähtumist.

2.1.3 Ohjeldusmeetmete kohaldamise proportsionaalsus

36. Nagu varem märgitud, tuleneb proportsionaalsuse põhimõtte PS §-st 11.¹⁵ Proportsionaalsuse põhimõttest käeraudade kasutamisel saab rääkida ka haldusmenetluse seaduse kontekstis, kuna käeraudade kasutamine on oma iseloomult haldustoiming, millele kohaldub haldusmenetluse seaduses (HMS) sätestatu, sh HMS § 3 lg 2: halduse õigusakt ja toiming peab olema kohane, vajalik ning proportsionaalne seatud eesmärgi suhtes. Haldustoimingu puhul peab täiendavalt arvestama HMS § 107 lõikes 2 sätestatuga: toimingu sooritamise viisi, ulatuse ja aja ning menetlemise korra määrab haldusorgan oma äranägemisel, järgides kaalutusõiguse piire ja võrdse kohtlemise ning proportsionaalsuse põhimõtteid.

37. Riigikohus on oma praktikas käsitlenud politsei õigust kasutada füüsilist jõudu ja erivahendit ning proportsionaalsuse printsiipi nende rakendamisel. Riigikohus rõhutab, et erivahendi kasutamine on põhjendatud üksnes juhul, kui muude, leebemate vahendite kasutamise võimalused on ammendatud või sellised vahendid on olukorra eripära arvestades sobimatud. Erivahendi kasutamise aluste olemasolul tuleb valitud erivahendi kohaldamisel hoiduda inimese

¹⁵ Vt RKPJKo 06.03.2002, nr 3-4-1-1-02, p 15.

tervise kahjustamisest, valu põhjustamisest ning isiku ja inimväärikuse alandamisest suuremal määral kui see on konkreetset juhul vältimatu.¹⁶

38. Samuti on Riigikohus nentinud, et: „VangS § 70 lg 1 esimese lause kohaselt otsustatakse ohjeldusmeetme kohaldamine kaalutlusõiguse alusel. HMS § 4 lg 2 kohaselt tuleb kaalutlusõigust teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutlusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve. Ohjeldusmeetme kohaldamiseks tuleb tuvastada ka kohaldamise hädavajalikkus ja meetme proportsionaalsus.“¹⁷ Samas lahendis on Riigikohus tõdenud, et käeraudade kasutamisele peab eelnema nende kasutamise vajaduse hinnang.¹⁸

39. Vangla kontekstis on Riigikohus pidanud käeraudade kasutamist põhjendatuks olukorras, kus enne käeraudade kasutamist käitus kinnipeetav agressiivselt, ähvardades põlema panna temale väljastatud voodivarustuse ning lõhkuda kambri akna klaasi. Kohtu hinnangul oli sellises olukorras põhjust arvata, et isik on ohtlik nii vangla julgeolekule kui teistele isikutele.¹⁹

40. Erinevalt vanglates rakendatavast praktikast, ei ole arestimajas koostatud avaldaja suhtes täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamise kohta haldusakti ega ka meetme protokoll (antud teemal peatun pikemalt kirja järgmises osas). Seetõttu lähtun avaldaja ohjeldamise kohta koostatud politseiametnike ettekannetes toodust.

41. Arestimaja ametniku M.N 21.02.2013 koostatud ettekandest nähtub, et 21.02.2013 kella 01:25 paiku sisenen kõnealune ametnik arestimaja kambrisse nr 24, kus asus avaldaja, kes oli kinni katnud valvekaamera ning tagus järjepidevalt vastu kambriust, rikkudes sellega arestimaja öörahu. Ettekandest selgub, et avaldaja oli kaela ümber sidunud linast rebitud nööri ning ähvardas endal kirjutusvahendiga silma torgata, kui tema nõudmisi ei täideta (arstiabi, ravimid jne). Turvalisuse kaalutlustel paigutati avaldaja eralduskambrisse nr 3, kus ta jätkas lõhkumist, mistõttu viidi avaldaja edasi kambrisse 13, kus ametnik aheldas ta käeraudaega voodijala külge, et avaldajal puuduks võimalus lõhkuda kambriust.

42. Eelnevaga samasisulise ettekande on koostanud ka teine arestimaja ametnik M.V.²⁰

43. Teie vastustest minu teabe nõudmistele ning edastatud turvakaamerate salvestustest nähtub, et käeraudu kasutati avaldaja suhtes kambris nr 13 kella 01:50 kuni 08:45.

44. Eelneva kokkuvõtteks võib asuda seisukohale, et käeraudade kasutamise tingis avaldajast lähtuv oht enesevigastamiseks ning arestimaja sisekorra rikkumine (kambriukse lõhkumine ning öörahu rikkumine).

45. VangS § 69 lg 2 nimetab erinevad julgeolekuabinõud, milleks on 1) kinnipeetava vanglasisese liikumis- ja suhtlemisvabaduse piiramine, 2) isiklike riide kandmise või esemete kasutamise keelamine, 3) kehakultuuriga tegelemise keelamine, 4) eraldatud lukustatud kambrisse paigutamine, 5) ohjeldusmeetmete kasutamine.

46. Vangistusseaduses ei ole sõnaselgelt määratletud, millistel alustel võib ühte või teist ohjeldusmeetet kohaldada või millises järjekorras isiku rahustamiseks lubatud meetmeid

¹⁶ RKHKo 10.01.2008, nr 3-3-1-65-07, p 20.

¹⁷ RKHKo 19.06.2012, nr 3-3-1-18-12, p 11.

¹⁸ RKHKo 19.06.2012, nr 3-3-1-18-12, p 13.

¹⁹ Vt RKHKo 19.06.2012, nr 3-3-1-18-12, p 13-14.

²⁰ Koostamise kuupäev ettekandel puudub.

rakendada tuleks. Seega peab meetme kohaldaja otsuse täiendava julgeolekuabinõu kohaldamise kohta tegema üldisest proportsionaalse põhimõttest lähtudes.

47. Hinnates konkreetse juhtumi asjaolusid, siis tõden, et ei ole põhjust kahelda, et situatsioon tingis otsuse avaldaja suhtes vahetult pärast enesevigastuse ähvarduse ning arestimaja öörahu rikkumist ohjeldusmeetmetena käeraudu kohaldada. Näen antud juhul käeraudade rakendamise põhjusena eelkõige kahe olulise õigushübe kaitset – avaldaja tervis ning arestimaja julgeolek.

48. Ohjeldusmeetmete kasutamine on kahtlemata sobiv meede kinni peetava isiku enesevigastuse ohu maandamiseks ning arestimaja julgeoleku tagamiseks, mida agressiivne kinni peetav isik kindlasti oma käitumisega ohustab. Analüüsides vangistusseaduses sätestatud meetmeid agressiivse ning endale ohtliku kinni peetava isiku rahustamiseks, tuleb möönda, et sobilikuks osutuvad eraldatud lukustatud kambrisse paigutamine ning ohjeldamine (nt käeraudadega).

49. Arestimaja ametnike koostatud ettekannetest kõnealuse sündmuse kohta nähtub, et esmalt paigutati avaldaja rahustamise eesmärgil eraldatud kambrisse (arestimaja eralduskamber nr 3), kuid seal jätkas ta lõhkumist ning sellega seonduvalt ka arestimaja öörahu rikkumist. Teisisõnu ei täitnud eraldatud lukustatud kambrisse paigutamine avaldaja rahustamise ning arestimaja julgeoleku tagamise eesmärki. Viimasest tingituna otsustasid ametnikud kohaldada avaldaja suhtes käeraudu ning paigutada ta kambrisse nr 13, kus avaldaja aheldati käeraudadega voodi külge. Kirjeldatud sündmuste käik viitab sellele, et ametnikud otsustasid avaldaja suhtes esmalt rakendada tema õigusi vähem riivavamat meetet (eraldatud lukustatud kambrisse paigutamist) ning selle tulemuseluse tõttu koheldati käeraudu. Loetletud asjaolud viitavad, et käeraudade kasutamine oli vajalik.

50. Põhjendatuks võib pidada ka avaldaja algset fikseerimist käeraudadega kambris voodi külge selliselt, et tema mõlema käe ümber olevad käeraudad oli võrdlemisi lühikese ühenduslüluga kinnitatud ümber kambri voodijala ja seetõttu pidi avaldaja lamama põrandal. Toimunud sündmuste kirjeldusest võib sedastada, et pelk käeraudade kasutamine isiku agressiivset käitumist ei lõpetanud ning see tingis ka põhjendatud vajaduse piirata isiku liikumisvõimalust tema fikseerimisega voodi külge.

51. Käeraudade kasutamise mõõdukuse aspektist on aga küsitav avaldaja suhtes käeraudade jätkuv kohaldamine ligi 7 tunni vältel. Siinkohal tuleb arvestada ka viisi, kuidas avaldaja oli voodijala külge aheldatud ning sellega seonduvalt asjaolu, et taoline fikseerimine võimaldas avaldajal ca 7 tunni vältel ennast minimaalselt liigutada.

52. Riigikohus on vanglateenistuse poolt ohjeldusmeetmete rakendamise rõhutanud, et: „Vangla peab ohjeldusmeetme rakendamise otsustamisel kaaluma, millist meetet valida. Ohjeldusmeetme kestev rakendamine eeldab selle kohaldamise aluste olemasolu jätkuvat kontrollimist ja kaalumist, kas meetme rakendamist jätkata või mitte.“²¹

53. Sarnaselt eelviidatud Riigikohtus arutatud asjale, ei ole käesoleval juhul võimalik sedastada, miks ohjeldusmeetmeid rakendati seitsme tunni vältel ja vastavad kaalutlused ei ole kontrollitavad. Teie vastusest minu täiendavale teabe nõudmisele nähtub, et kella 07:00–07:30 paiku pakuti avaldajale hommikusööki, millest avaldaja keeldus, olles endiselt agressiivne. Teie andmetel rahunes avaldaja kella 08:45 paiku. Avaldaja kontrollimist ohjeldusmeetmete kohaldamise ajal dokumenteeritud ei ole. Teie vastusest minu teabe nõudmisele selgub, et

²¹ RKHKo 14.03.2012, nr 3-3-1-80-11, p 16.

avaldatajate kontrolliti pidevalt videokaamerate vahendusel ja regulaarselt kambrikuugi kaudu küsitlemise teel.

54. Avaldataja suhtes ohjeldusmeetmete kohaldamine toimus arestimaja kambri nr 13 ning õiguskantslerile edastatud kambri videosalvestisest nähtub, et avaldataja enamuse aja ohjeldusmeetmete rakendamiseks. Kambri kontrollimist salvestiselt ei nähtu, kuna kambriuks ja toiduluuk ei ole kaamera vaateväljas. Ametniku poolt avaldataja küsitlemist ei ole seetõttu tõsikindlalt võimalik kaamerasalvestisest tuvastada. Salvestiselt on aga näha, et isegi kui ametnik avaldatajat toiduluugi vahendusel küsitles, eesmärgiga tuvastada ohjeldusmeetme rakendamise jätkuvat vajadust, siis küsimustele avaldataja magamise tõttu ei vastanud. Seetõttu jääb õhku kahtlus, milline avaldataja täpne käitumine tingis selle, et teda peeti endiselt agressiivseks ning tema suhtes oli ilmselgelt vaja ohjeldusmeetmeid rakendada seitsme tunni jooksul ja kuidas kambrit kontrollinud ametnik magava isiku agressiivse tuvastas.

55. Piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee (edaspidi CPT) on mitmel korral oma raportites märkinud, et mehaaniliste ohjeldusmeetmete rakendamine peaks toimuma võimalikult lühiajaliselt, st kestma minuteid, mitte tunde²² ning näiteks Bulgaaria visiidi raportis on CPT leidnud, et päevi kestvat ohjeldamist ei ole võimalik õigustada ning tegemist on väärkohtlemisega.²³

56. Eelneva põhjal tõden, et ehkki avaldataja suhtes esialgselt käeraudade kasutamine oli asjaoludest tulenevalt põhjendatud, oli avaldataja seitsme tunni vältel käeraudadega kambri oleva voodi külge ohjeldamine õigusvastane. Mul jäi üles tugev kahtlus, et avaldataja üle ei olnud järelevalve küllaldane ning piisaval määral ei hinnatud sedavõrd intensiivse meetme rakendamise jätkuvat põhjendatust.

2.1.4 Ohjeldusmeetme kohaldamise dokumenteerimine

57. Teie vastusest minu täiendavale teabe nõudmisele nähtub, et avaldataja suhtes ohjeldusmeetmete rakendamist ei dokumenteeritud ning kõnealuse meetme kohaldamise kohta on koostatud üksnes ametnike ettekanded (M.N 12.11.2013²⁴ ja 21.02.2013 koostatud ettekanded ja M.V ettekanne²⁵). Seetõttu on keeruline tagantjärele tuvastada seda, millistel põhjustel konkreetset meetet isiku suhtes rakendati, kuidas, millal ja milliste tulemustega teostati isiku üle järelevalvet, kas ja milliste tulemustega osales järelevalve teostamisel tervishoiutöötaja ning millistest kaalutlustest otsustati isiku suhtes ohjeldusmeetmeid rakendada pikema aja vältel (kuidas hinnati jätkuva ohjeldamise vajalikkust). Õhku jääb paratamatult kahtlus, et eelnevalt loetletud menetluslikke aspekte ei pruugitud täies ulatuses järgida avaldataja ohjeldamisel.

58. Vanglateenistus koostab vanglas vangistusseaduse alusel ohjeldusmeetme kohaldamise kohta protokollid ning ettenähtavatel ja planeeritud täiendavate julgeolekuabinõude rakendamisele eelneb ka haldusakti andmine.

²² Vt nt Report to the Government of Bosnia and Herzegovina on the visit to Bosnia and Herzegovina carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 to 14 April 2011, p 72. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/documents/bih/2012-15-inf-eng.htm>.

²³ Report to the Bulgarian Government on the visit to Bulgaria carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 18 to 29 October 2010, p 92. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/documents/bgr/2012-09-inf-eng.htm>.

²⁴ Ettekanne on koostatud kõnealuse sündmuse asjaolude selgitamiseks peale minu täiendavat teabe nõudmist.

²⁵ Ettekandel puudub koostamise kuupäev.

59. Ohjeldusmeetme rakendamise protokollimise nõue vanglateenistusele tuleneb VangS § 71 lõikest 7¹, mis sätestab, et pärast erivahendi (s.h VangS § 70¹ lõike 1 punktis 1 sätestatud ohjeldusmeetmena kasutatava vahendi), teenistusrelva või jõu kasutamist kinni peetava isiku suhtes kontrollitakse tema tervises seisundit ning kontrolli tulemus protokollitakse. VangS § 71 lg 8 annab justiitsministrile volitusnormi kehtestada erivahendite ja teenistusrelvade kasutamise ja käitlemise täpsem kord. Justiitsministri 05.09.2011 määruse nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas“ (JKV) § 46 lõige 1 sätestab, et vahetu sunni kasutamine ja õigusrikkuja tervises seisundi kontrolli tulemus protokollitakse esimesel võimalusel pärast kinnipeetava suhtes füüsilise jõu, teenistusrelva, erivahendi või ohjeldusmeetme kasutamist ja ohjeldusmeetmete kasutamise korral vajadusel ka nende kasutamise ajal. Vastava protokollide vorm on kehtestatud kõnealuse määruse lisas 1.

60. JVK § 46 lõigetest 2–5 nähtub, et vanglateenistus peab protokollide märkima selle kinnipeetava ees- ja perekonnanime, kelle suhtes vahetut sündi kasutati, tema isikukoodi, talle määratud osakonna ja kambri numbri ning vahetu sunni kasutamise põhjuse, aja või ajavahemiku ja koha. Protokollis kirjeldatakse olukorra lahendamiseks kasutatud teenistusrelvade, erivahendite ja ohjeldusmeetmete ning füüsilise jõu kasutamist. Samuti kantakse protokollide see, milline ametnik ja mis põhjusel otsustas vahetu sunni kasutamise ning kas vahetut sündi kasutanud ametnik hoiatas õigusrikkujat enne selle kasutamise eest ja kes olid juuresviibinud ametnikud. Protokollide märgitakse tervishoiutöötaja, kes kontrollis õigusrikkuja tervises seisundit pärast vahetu sunni kasutamist või selle kasutamise ajal, ning kontrollimise aeg ja tulemus.

61. Mõõnan, et eelnevalt kirjeldatud määrus oma regulatsiooniga otseselt arestimaja ametnike tegevusele kohaldatav ei ole. Tõlgendan kehtivat õigust selliselt, et läbi VangS § 156 lõike 4 laieneb arestimajale VangS § 71 lõikes 7¹ sätestatud ohjeldusmeetme protokollimise kohustus, kuid mitte kõnealuse paragrahvi lõike 8 alusel justiitsministri poolt vanglateenistusele kehtestatud määrus protokollimise nõuete kohta. Siseministri 27.09.2011 määrus nr 21 „Arestimaja sisekorraeeskiri“ ei näe ühelt poolt ette täiendavate julgeolekuabinõudena ohjeldusmeetme kohaldamise dokumenteerimise nõudeid, kuid nimetab § 20 lg 1 punktis 8 seda, et vahistatu isiklikus toimikus peavad olema vahistatu suhtes täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamise dokumendid.

62. Kui arestimajas füüsilist jõudu ja käeraudu kasutada vahetu sunni meetmena politsei ja piirivalve seaduse tähenduses, siis tuleb vahetu sunni kohaldamine teatud juhtudel dokumenteerida. Avaldusaluses olukorras politsei ja piirivalve seadusest ametnikud avaldaja ohjeldamisel ei lähtunud, seetõttu ei pea ma vajalikuks antud õiguslikku raamistikku pikemalt käsitleda. Märgin vaid, et olen politsei ja piirivalve seaduse alusel vahetu sunni dokumenteerimise kohta koostanud varasemalt Politsei- ja Piirivalveametile soovitusel õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks.²⁶

63. Ohjeldamise igakordne protokollimine on peamiselt vajalik meetmele allutatud isiku õiguste kaitse aspektist, aga samas annab dokumenteerimine ka ametnikele teatava lisagarantii alusetute kaebuste ümberlükkamiseks. Viimast on rõhutatud vangistusseaduse jt seaduste muutmise eelnõu seletuskirjas, millega VangS § 71 täiendati lõikega 7^{1.27}. Ka avaldaja suhtes

²⁶ Õiguskantsleri 27.02.2012 kiri nr 7-7/120268/1200907.

²⁷ Kriminaalhooldusseaduse, vangistusseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 169 SE, lk 12: „Lõikega 71 sätestatakse vanglale kohustus anda kinnipeetavale esmaabi vanglas pärast erivahendite, teenistusrelvade või vanglaametniku poolt kinnipeetava suhtes füüsilise jõu kasutamist või pärast tekkinud vägivallaepisoodi. Pärast esmaabi andmist tuleb sündmuse asjaolude kohta koostada aruanne ning tervishoiutöötaja peab detailselt registreerima tervisekahjustused, mis on kinnipeetavale tekitatud. Norm on vajalik vangla tegevuse kaitseks, et vältida hilisemaid kinnipeetavate kahjunõudeid, kuna tõendamiskoormis igasuguste vigastuste

ohjeldusmeetmete rakendamise analüüsi käigus selgus, et keeruline on tuvastada avaldaja üle teostatud kontrolli, selle tulemusi ning lõppastmes ka jätkuva ohjeldamise vajalikkust, samuti tervishoiutöötaja teostatud kontrolli.

64. Oluline on rõhutada, et Riigikohus on teinud vanglateenistusele etteheiteid ohjeldusmeetme jätkuva rakendamise kajastamisel vastavas aktis juhtumil, mil isik ohjeldati ligi viieks tunniks käeraudadega voodi külge ja kus isikut kontrolliti umbes tunniajaliste vahedega ning akti märgiti lühidalt „rahutu“. Kohus leidis, et: „Märkus "rahutu" ohjeldusmeetme kasutamise aktis ei taga kolleegiumi hinnangul mitte ühelgi juhul kaalutlusõiguse õiguspärasuse kontrolli mis tahes menetlusstaadiumis. Ebaselgeks jääb, milles seisnes kinnipeetava rahutus ligi viie tunni vältel ning milliseid kontrollimehhanisme rakendati selle kindlakstegemiseks, milles seisnes ohjeldusmeetme jätkuval kohaldamisel isikust tulenev oht vangla julgeolekule või isikule endale. Kaalutlusõiguse teostamise jälgitavuse puudumine on viga, mis teeb võimatuks kohtuliku kontrolli ja tingib käesoleval juhul rakendatava meetme õigusvastasuse.“²⁸

65. CPT on seisukohal, et teatud juhtudel võivad vanglatöötajad vägivaldsete kinnipeetavate ohjeldamiseks jõudu kasutada ja erandkorras võib tekkida vajadus füüsiliste tõkendite tarvituselevõtuks. Need on riskantsed olukorrad, millega võib kaasneda kinnipeetavate väärkohtlemine ja kus on vaja rakendada eritagatist.²⁹ CPT hinnangul peaks kinni peetaval isikul, kelle puhul on rakendatud ükskõik milliseid jõumeetmeid, olema õigus kohesele meditsiinilisele läbivaatusele ja vajaduse korral arstiabile. Seda tuleks teha väljaspool nende vanglatöötajate kuulde- ja soovitatavalt ka nägemisulatust, kes ei ole seotud tervishoiuga; uuringu tulemused (kaasa arvatud kõik kinnipeetava asjaomased kaebused ja arsti hinnang) peaksid olema vormikohaselt dokumenteeritud ja kinnipeetavale kättesaadavad. Neil harvadel juhtudel, kui on vaja füüsilisi tõkendeid, tuleks kinnipeetavat hoida pideva ja piisava järelevalve all. Tõkestusvahendite kasutamise peaks lõpetama esimesel võimalusel; neid ei tohiks kunagi rakendada karistusena ega nende kasutamist sel eesmärgil pikendada. Iga jõukasutusjuhtumi kohta tuleks pidada vastavat toimikut.³⁰

66. Rõhutan, et Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas on EIÕK artikkel 3 osas seatud riigile nn ümberpööratud tõendamiskohustus, mille kohaselt peab riik kaebuse korral suutma tõendada, et tegemist ei olnud EIÕK rikkumisega ja kaebaja väited ei vasta tõele.³¹ Seega võib väärkohtlemise puhul jääda riik vastutavaks ka siis, kui ei suuda esitada veenvaid vastuväiteid kaebaja etteheidetele väärkohtlemise osas.

67. Seega on oluline, et kinni peetava isiku suhtes jõu, ohjeldusmeetmete, relvade ja erivahendite kasutamine nõuetekohaselt fikseeritaks. See on tähtis nii kinni peetavate isikute väärkohtlemise ennetamise ja tõkestamise seisukohalt, ent ka oluline riigile, võimaldamaks tõrjuda süüdistusi väärkohtlemises.

68. Seega leian, et arestimaja peab edaspidi põhjalikumalt dokumenteerima ohjeldusmeetmete kasutamise kinni peetava isiku suhtes. Kajastatud peab olema mh see,

---

tekkimisel on riigil. Uurimispõhimõttele ning vigastuste registreerimise põhimõtted on tihti ka CPT raportite üks põhialuseid.“ Kättesaadav arvutivõrgus:

<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems2&emshelp=true&eid=197926&u=20131114123910>
(28.01.2014).

²⁸ RKHKo 19.06.2012, nr 3-3-1-18-12, p 15.

²⁹ CPT Standards. CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010 English, lk 17, p 53. Kättesaadav arvutivõrgus:
<http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

³⁰ CPT Standards. CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010 English, lk 17, p 53. Kättesaadav arvutivõrgus:
<http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

³¹ M. Olesk. Inim- ja põhiõigused vanglas. Euroopa vangistusõiguse põhimõtted. Justiitsministeerium 2010, lk 64.

miks ohjeldusmeetet rakendati, meetme rakendamise kestus, tervishoiutöötaja hinnang ohjeldatud isiku tervisele (nii pikemaajalise meetme rakendamise ajal kui ka peale meetme kohaldamise lõppu). Pikemaajalise ohjeldusmeetme kohaldamise juures peab protokollist nähtuma ohjeldusmeetme jätkuva kohaldamise põhjused ning isiku üle tehtud kontroll koos tulemustega.

2.2 Hommikusöögi ja WC kasutamise tagamine arestimajas

69. Avaldaja väitis oma pöördumises, et ohjeldusmeetmete kohaldamise ajal ei võimaldatud tal kasutada WC-d ning 21.02.2013 ei tagatud talle hommikusööki.

70. Teie vastustest minu teabe nõudmistele nähtub, et avaldajale pakuti WC kasutamise võimalust aga viimane sellest keeldus. Samamoodi pakuti avaldajale hommikusööki aga ka sellest ta väidetavalt keeldus.

71. Kahjuks ei võimalda õiguskantslerile õigusnormidega antud menetluslikud võimalused selgitada välja, kas avaldajale tõepoolest WC kasutamist ning hommikusööki lubati ning ka seda, kas avaldaja nendest keeldus. **Seega antud küsimustes ma seisukohta kujundada ei saa.**

3. Kokkuvõtteks

72. Olles tutvunud avaldaja pöördumiste, Teie seisukohtade, asjakohaste õigusnormide ning kohtupraktikaga, leian:

1. Ehkki avaldaja suhtes esialgselt käeraudade kasutamine oli asjaoludest tulenevalt põhjendatud, oli avaldaja seitsme tunni vältel käeraudadega kambris oleva voodi külge ohjeldamine õigusvastane. Mul jäi üles tugev kahtlus, et avaldaja üle ei olnud järelevalve küllaldane ning piisaval määral ei hinnatud sedavõrd intensiivse meetme rakendamise jätkuvat põhjendatust.

2. Arestimaja peab edaspidi põhjalikumalt dokumenteerima ohjeldusmeetmete kasutamise kinni peetava isiku suhtes. Kajastatud peab olema mh see, miks ohjeldusmeetet rakendati, meetme rakendamise kestvus, tervishoiutöötaja hinnang ohjeldatud isiku tervisele (nii pikemaajalise meetme rakendamise ajal kui ka peale meetme kohaldamise lõppu). Pikemaajalise ohjeldusmeetme kohaldamise juures peab protokollist nähtuma ohjeldusmeetme jätkuva kohaldamise põhjused ning isiku üle tehtud kontroll koos tulemustega.

3. Avaldajale ohjeldamise ajal WC kasutamise tagamise ning hommikusöögi võimaldamise küsimuses ei saa ma sündmustest möödunud pika aja ning väidete vastukäivuse tõttu seisukohta võtta.

73. Loetletud järelduste pinnalt teen Politsei- ja Piirivalveameti Põhja prefektuurile soovitus muuta ohjeldusmeetmete kasutamise dokumenteerimise praktikat ning lähtuda käesolevas kirjas toodud kriteeriumitest.

74. Teie vastust eelnevale soovitusel ootan võimalusel hiljem **17.03.2014.**

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Teadmiseks: Politsei- ja Piirivalveamet (info@politsei.ee)

Jaanus Konsa 693 8445
jaanus.konsa@oiguskantsler.ee